

LUBUSKI WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW Zielona Góra, 10.03.2023 r.
Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków
w Zielonej Górze, ul. Kopernika 1,
65-063 Zielona Góra
tel./fax 068 324 73 90; fax 068 325 3745
www.lwkz.pl; sekretariat.zgora@lwkz.pl
RZD.5131.5.2023
Nr rejestru zabytków: **L-B-204**

DECYZJA
W SPRAWIE WPISANIA ZABYTKU RUCHOMEGO
DO REJESTRU ZABYTKÓW

Na podstawie art. 89 pkt 2, art. 91 ust. 4 pkt 3 i 4, art. 3 pkt 1 i 3, art. 6 ust. 1 pkt 2 lit. f, art. 7 pkt 1, art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. - Dz. U. z 2022 r., poz.840) oraz art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. - Dz. U. z 2022 r., poz. 2000 ze zm.) w wyniku postępowania administracyjnego prowadzonego na wniosek Parafii Rzymskokatolickiej pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Bobrowicach,

Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków

o r z e k a

wpisać do rejestru zabytków ruchomych województwa lubuskiego pod numerem rejestru **L-B-204** następujący zabytek:

organy piszczalkowe

należące do wyposażenie kościoła parafialnego

pw. Podwyższenia Krzyża Świętego

zlokalizowanego na działce ew. nr 314

w miejscowości Bobrowice,

gmina Bobrowice, powiat krośnieński, woj. lubuskie

U z a s a d n i e n i e

Na wniosek Parafii Rzymskokatolickiej pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Bobrowicach złożony dnia 20.02.2023 r. zostało wszczęte postępowanie administracyjne w sprawie wpisania do rejestru zabytków organów należących do wyposażenia kościoła parafialnego pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Bobrowicach. Zabytek ten, zgodnie z oświadczeniem złożonym przez Proboszcza ks. Jerzego Waścińskiego, stanowi własność Parafii Rzymskokatolickiej pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Bobrowicach.

Zgodnie z treścią art. 3 p. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. – Dz.U. z 2022 r., poz. 840) „zabytek ruchomy” to rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, będących dziełem człowieka lub związanych z jego działalnością i stanowiących świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Na podstawie art. 10 ust. 1 cytowanej ustawy *Do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku.*

Kościół protestancki w Bobrowicach (niem. *Bobersberg*) został wzniesiony w latach 1853–1857 według projektu Augusta Stüllera w miejscu wcześniejszej świątyni. Poświęcenie nowego kościoła, bez wieży miało miejsce 29 kwietnia 1856 r. Dom Boży poświęcił generalny superintendent Biichel z Berlina wspierany przez superintendenta Grubera z Krosna. Budowę wieży rozpoczęto dopiero 19 lipca 1857 r. W 1939 r. kościół przynależał do prowincji kościelnej Berlin – Brandenburg. Po II wojnie światowej świątynia została przejęta przez Parafię Rzymskokatolicką.

Kościół jest budowlą orientowaną, murowaną, trójnawową w układzie bazylikowym z eliptyczną w obrysie absydą od wschodu i wieżą od zachodu. Kościół przed poświęceniem wyposażony został w ołtarz, chrzcielnicę, ambonę, zyrandole, lichtarze ołtarzowe, a w następnym roku —1857, w organy. Dwa nowe dzwony sprowadzono 22 maja 1873 r. Ponadto Królowa Elżbieta ofiarowała biblię ołtarzową. W ścianie prezbiterium wmurowano żeliwną płaskorzeźbę przedstawiającą Ostatnią Wieczerzę. Kościół w 1921 r. oprócz już wspomnianego wyposażenia posiadał jeszcze cynowe figury apostołów na ambonie, obraz Ukrzyżowania wykonany przez C. G. Pfannschmidta w roku 1890, z kolei w zakrystii znajdowały się: barokowy, rzeźbiony krzyż, litografia starego kościoła i obraz przedstawiający stary kościół, bez wieży. Trzy dzwony o średnicy 98, 74 i 65 cm odlane zostały w latach 1872 i 1874, przez Fr. Gruhl z Kleinwelka. Z dawnego wyposażenia kościoła, opisywanego m.in. w „Die Kunstdenkmaler der Provinz Brandenburg Kreis Crossen” wydanej w Berlinie w 1921 r., obecnie zachowały się jedynie: ambona, lichtarz. organy i dzwony, a także obraz Ukrzyżowania.

Kościół parafialny pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Bobrowicach jest objęty ochroną prawną ze względu na wpis do rejestru zabytków pod nr 2117 decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Zielonej Górze z dnia 06.05.1971 r. Do księgi B rejestru zabytków pod nr 131, decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Zielonej Górze, wpisano również dwa elementy wyposażenia tejże świątyni: monstrancję i lichtarz. Natomiast w dniu 26.04.2012 r. Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków na wniosek

Parafii Rzymskokatolickiej w Bobrowicach wpisał do rejestru zabytków pod nr L-B-128 obraz „Ukrzyżowanie” namalowany w 1890 r. przez C.G. Pfanschmidta (?), pochodzący z dawnego ołtarza głównego.

Organy w kościele w Bobrowicach zostały wykonane w 1857 r. przez organmistrza nazwiskiem Schulz z Krosna Odrzańskiego. Zgodnie z informacją zawartą w książce „Die Kunstdenkmäler des Kreises Crossen”, instrument kosztował 1600 talarów Rzeszy. Z kolei W. Brylla na karcie ewidencyjnej organów założonej w 1993 r. podaje, iż w 1912 r. Gustav Heinze z Żar zamontował w szafie organowej nowy instrument (Opus 58), który zachował się do dziś. Instrument ten był remontowany w ok. 1980 r., obecnie znajduje się w niezadowalającym stanie zachowania i wymaga prac konserwatorskich i restauratorskich. Gustav (właściwie) Friedrich Ernst Gustav Heinze urodził się w Bieniowie koło Żar w dniu 9.10.1974 r., zmarł w dniu 23.01.1949 r. w Rudolstadt w Turynii. Od 1889 do 1892 uczył się w firmie Roberta Uibe w Neuzelle. Następnie pracował dla Herrmanna Stiller we Wrocławiu, później uczył się u Friedricha Ladegast w Weißenfels, dalej w firmie Wilhelma Sauer we Frankfurcie nad Odrą, a po odbyciu służby wojskowej - pracował w firmie Schlag & Söhne w Świdnicy. W 1904 r. założył własną firmę (*Gustav Heinze Orgelbau-Anstalt Sorau N.-L*) w Żarach przy ówczesnej Auenstraße 36. Filia firmy została utworzona w Weißenfels, a następna - w Kołobrzegu (oddziałem kierował syn Heinzego). Gustav Heinze zbudował lub przebudował około 230 organów na Śląsku, Nowej Marchii, Dolnych Łużycach i Turynii.

W dniu 02.03.2023 roku Zastępca Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w obecności Ks. Proboszcza Jerzego Waścińskiego dokonała oględzin organów piszczalkowych w kościele par. w Bobrowicach, wykonując dokumentację fotograficzną, a także spisując protokół z ich opisem.

Organy zamontowane są na emporze muzycznej. Zgodnie z opisem zamieszczonym na karcie ewidencyjnej zabytku, instrument jest 24-głosowy z dwoma manualami i pedałem, trakturą pneumatyczną i wiatrownicami stożkowymi. Organy zaopatrzone są w miech magazynowy o napędzie elektrycznym i mechanicznym. Kontuar wbudowany jest w przednią ścianę szafy organowej. Instrument zamontowany jest w drewnianej, malowanej, złożonej (obecnie wtórnie przemalowanej), jednosekcyjnej szafie z 1857 r. utrzymanej w nurcie historyzmu. Pięciosegmentowy prospekt organowy wsparty jest na płycinowej skrzyni. Segment środkowy jest najwyższy, z polem piszczalkowym w formie półkolistej arkad wspartej na pilastrach korynckich. Nieco niższe segmenty skrajne – w formie półkoliście wysuniętych wieżyczek. Segmenty wewnętrzne, najniższe, z dwukondygnacyjny polami piszczalkowymi zamkniętymi arkadami o łukach pełnych, wspartej na półpilastrach korynckich. Wszystkie segmenty zwieńczone są gzymsami dekorowanymi w górnej partii

fryzem utworzonym z liści akantu, wzbogaconym motywami kimationu w partii środkowej, oraz – pasem perełkowania w dolnej partii prospektu.

W świetle zebranych materiałów dowodowych należy stwierdzić, że wyżej opisane organy piszczałkowe należące do wyposażenia kościoła parafialnego pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Bobrowicach przedstawiają istotne wartości historyczne, artystyczne i naukowe. Są one materialnym świadectwem dziejów świątyni i miejscowości.

Wyżej wymienione przesłanki w ocenie organu ochrony zabytków są wystarczające, aby uznać iż zachowanie ww. obiektu, ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną i naukową, leży w interesie społecznym. W tym miejscu należy przytoczyć wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 12.02.2002 r. (sygn. akt NSA 1704/00), w którym wskazano, że organy ochrony zabytków są władne do dokonywania oceny obiektu pod względem posiadanych przez niego wartości artystycznych, historycznych i naukowych.

Wpis do rejestru zabytków umożliwi w przyszłości Parafii Rzymskokatolickiej pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Bobrowicach, staranie się o środki finansowe niezbędne na prowadzenie kosztowych badań i prac konserwatorskich oraz prac restauratorskich przy ww. obiekcie.

W związku z powyższym, z uwagi na znaczne wartości historyczne, artystyczne i naukowe, istnieją merytoryczne przesłanki do wpisania do rejestru zabytków organów należących do wyposażenia kościoła par. pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Bobrowicach, a tym samym w oparciu o art. 89 pkt 2, art. 91 ust. 4 pkt 4, art. 3 i 4, pkt 1 i 3, art. 6 ust. 1 pkt 2 lit. f, art. 7 pkt 1, art. 10 ust 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami orzeczono jak w rozstrzygnięciu.

p o u c z e n i e

Od niniejszej decyzji służy stronom odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z pośrednictwem Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia. W trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję. Decyzja staje się ostateczna i prawomocna z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania. Decyzja podlega wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania, jeżeli jest zgodna z żądaniem wszystkich stron lub jeżeli wszystkie strony zrzekły się prawa do wniesienia odwołania (art. 127a §1, art. 130 § 4 Kpa).

LUBUSKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW
Barbara Bielinska
dr Barbara Bielinska 4 Łopoc

Otrzymuje:

- ① Parafia Rzymskokatolicka pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Bobrowicach, Bobrowice 58, 66-627 Bobrowice
- wraz z pouczeniem o skutkach wpisu do rejestru zabytków i poświadczoną kserokopią protokołu oględzin zabytku

Do wiadomości:

2. Kuria Diecezjalna w Zielonej Górze, ul. Powstańców Wlkp. 1, 66-075 Zielona Góra,
3. Narodowy Instytut Dziedzictwa w Warszawie, ul. Kopernika 36/40, 00-924 Warszawa,
4. Gmina Bobrowice, Bobrowice 131, 66-627 Bobrowice
5. Starostwo Powiatowe w Krośnie Odrzańskim, ul. Piastów 10, 66-600 Krosno Odrzańskie
6. Aa. (1709)

oprac.: K.Domagalska 10.03.2023

dokonano zapłaty opłaty skarbowej w wysokości 10 zł na rachunek Urzędu Miasta w Zielonej Górze

K. Domagalska Z-ca LWKZ

